

“Respecte a l’activitat autònoma dels infant i el joc lliure”

Sònia Kliass

Resumint en molt poques paraules podríem dir que les bases del treball de l’Emmi Pikler i de l’Institut Pikler-Lóczy de Budapest són per un costat garantir una relació de qualitat de l’adult amb l’infant i, per un altre, respectar l’activitat autònoma de l’infant. Potser se n’ha parlat més d’activitat autònoma com a moviment i desenvolupament motriu gros però aquí també hi hem d’incloure tot el que és el desenvolupament de la motricitat fina, de la coordinació entre mans, ulls i boca i els patrons de manipulació que va desenvolupant l’infant durant el primer any de vida, o sigui, els principis del joc infantil.

La condició primera perquè els infants puguin fer-ne un bon desenvolupament d’aquestes capacitats és que l’adult en sigui conscient de la seva importància, que conegui el seu procés i que amb coherència amb aquest coneixement li permeti temps, espai, tranquil·litat i material adequat.

Els infants porten a dins una intel·ligència que els guia a fer el procés motriu com ara girar-se, reptar, gatejar, seure, etc., d’una manera autònoma sense la intervenció directa de l’adult. De la mateixa manera, en relació a la motricitat fina l’infant té la capacitat de seguir un camí autònom si valorem, confiem i respectem la seva activitat quan està descobrint, explorant i manipulant els objectes.

El joc autònom dels infants té una gran transcendència però no estem acostumats a mirar l’activitat de l’infant des d’aquesta perspectiva. Anna Tardos en una recerca sobre els patrons de manipulació que desenvolupen els infants a l’Institut Pikler-Lóczy va poder observar i descriure més de 70 tipus diferents de manipulació. Molt pocs adults en són conscients del fet que fent quelcom tan simple com remenar objectes els infants en realitat estan desenvolupant capacitats i conceptes que els servirà més endavant per futurs aprenentatges. No ens imaginem la feina que poder arribar a fer els infants durant el primer i segon any de vida si tenen espai, temps i objectes adequats al seu abast. Quan per exemple un infant observa un bol de un costat i de l’altre tantes i tantes vegades està pas a pas entenen que, encara que d’un costat i de l’altre es vegi tan diferent, de fet és el mateix objecte. Pot integrar l’experiència perquè és ell mateix qui gira l’objecte d’un costat i de l’altre. Per això és important que l’activitat sigui autònoma. D’aquesta manera l’infant comença a construir poc a poc el concepte de permanència de l’objecte que li arribarà al voltant dels 9 mesos.

Hauríem de tenir un gran respecte i mirar de no destorbar aquest procés de manipulació que comença amb l’observació que fan els infants de les seves pròpies mans i després entre els dos mesos i mig i els tres mesos de vida quan són ja capaços d’agafar un objecte com el pitet, el llençol o un drapet de cotó. El respecte a l’activitat autònoma de l’infant per part de l’adult suposa la capacitat d’observar l’infant i comprendre que tot allò que l’infant fa de manera autònoma en la seva activitat lliure ens pot servir de guia per saber què necessita fer. Darrera de cada gest que els infants repeteixen de manera autònoma podem estar segurs que hi ha un impuls autèntic de desenvolupament. Fins i tot en els més simples com deixar caure un objecte a terra. Al deixar caure i recollir un objecte tantes i tantes vegades l’infant experimenta amb la gravetat, perquè ha de ser molt sorprenent experimentar que quan deixes un objecte a l’aire en comptes de quedar-s’hi quiet i parat, cau. Com que no coneixem tota la complexitat que hi és implicada en l’activitat de l’infant de seguida fem interpretacions equivocades com per exemple de

que l'infant tira els objectes de la trona perquè l'adult els culli. Això pot passar realment si es crea aquesta dinàmica entre l'infant i l'adult, però deixar caure objectes és una de les manipulacions que fan tots els infants tant si estan lligats a dalt d'una trona com si estan al terra, però en aquest cas ho poden recollir ells mateixos.

Però la importància del respecte envers el joc lliure i autònom de l'infant no s'acaba en el primer any de vida. Els beneficis del joc lliure durant els primers set anys de vida són tan amplis i complexos i estan tan estudiats que sembla estrany que cada cop anem més en direcció contrària. Amb un afany de fer-los aprendre coses "importantes", els adults estem constantment ensenyant, dirigint i restringint l'activitat lliure i espontània dels infants. Però això té un preu i ja l'estem pagant quan ens trobem que els infants tenen tantes dificultats i presenten tants problemes a les escoles. Des de problemes de salut emocional com estrès, depressió, com problemes de comportament com l'agressivitat o hiperactivitat, o cognitius com dèficit d'atenció, etc. És molt necessari replantejar-se el que s'està fent a les aules d'infantil. Estic segura que aprofundir en el coneixement del joc lliure infantil ens donarà moltes claus i respostes.